

Projektplan for Magtudredningen 2.0

Michael Bang Petersen
Anne Binderkrantz
David Nicolas Hopmann
Nanna Mik-Meyer
Lene Holm Pedersen

Opsummering: Magtudredningen 2.0

Magtudredningen 2.0 vil analysere det danske demokratis styrker og udfordringer. Formålet er at understøtte det danske demokratis levedygtighed og legitimitet i lyset af en række væsentlige nye samfundstendenser, der er opstået siden afslutningen af den første magtudredning.

Det overordnede fokus er, hvordan disse samfundsudviklinger påvirker borgernes demokratiske medborgerskab, det politiske systems evne til at træffe beslutninger baseret på fair og demokratiske procedurer samt de politiske institutioners evne til at håndtere samfundsproblemer.

De præcise forskningsspørgsmål, som Magtudredningen 2.0 diskuterer, defineres på baggrund af kommissoriet samt en indledende og inddragende problemafdækkende fase. Da midlerne til ny forskning er begrænset i Magtudredningen 2.0, er et centralt element omfattende litteraturstudier af dansk og international forskning om væsentlige spørgsmål om demokratiets levedygtighed og legitimitet.

Kernen i Magtudredningen 2.0 er analyser, der formidles i en serie af korte bøger. Hver bog giver en oversigt over den eksisterende viden angående et emne, der har væsentlig betydning for det danske demokratis levedygtighed og legitimitet. Bøgerne formidler videnskabelig viden i en tilgængelig form, der understøtter offentlig debat og politisk handling i forhold til de udfordringer, som det danske demokrati står overfor i det 21. århundrede.

Indhold

Baggrunden for Magtudredningen 2.0	3
Principper for arbejdet i Magtudredningen 2.0	3
Et videnskabsbaseret grundlag.....	3
Til gavn for både beslutningstagere og den politiske offentlighed.....	4
Den foreløbige analyseramme i Magtudredningen 2.0	4
De overordnede temaer i kommissoriet for Magtudredningen 2.0.....	5
Analysegenstanden: Det danske demokratis levedygtighed og legitimitet	6
Samfundsændringer siden den første magtudredning	7
Forskningstemaerne i Magtudredningen 2.0	9
Vidensproduktionen i Magtudredningen 2.0	13
Fase 1: Problemafdækning.....	13
Fase 2: Vidensformidling	14
Fase 3: Vidensskabelse	15
Debatskabende aktiviteter i Magtudredningen 2.0	15
Organisering af Magtudredningen 2.0	16
Forskningsledelsen	16
Følgegruppen	18
Rådgivningspanel	18
Budgettet for Magtudredningen 2.0	19
Overordnede budgetbemærkninger	19
Det samlede budget for Magtudredningen 2.0.....	19
Forklaring af budgettet for Magtudredningen 2.0.....	20

Baggrunden for Magtudredningen 2.0

Magtudredninger er en tradition i nordiske demokratier, hvor parlamenter med mellemrum sætter fokus på magtforhold og demokratiets tilstand i det pågældende land.¹ I 1997 bestilte Folketinget på den baggrund en analyse af det danske folkestyres tilstand ved overgangen til det 21. århundrede. Magtudredningen blev gennemført som et omfattende forskningsprojekt fra 1998 til 2004² og bidrog med værdifuld viden om det danske politiske system og samfund.

Der er gået to årtier siden Magtudredningens afslutning, og vilkårene for folkestyret ændrer sig løbende i takt med samfundsudviklingen. Der er blandt politikerne en oplevelse af øget hastighed og kompleksitet i lov- og beslutningsarbejde.³ Samtidig har den teknologiske og digitale udvikling med blandt andet sociale medier og et forandret mediebillede for alvor taget fart. I 2022 indgik Folketingets partier derfor en bred politisk aftale om, at der skal gennemføres en opdatering af Magtudredningen, Magtudredningen 2.0.⁴

Magtudredningen 2.0 fokuserer på udvalgte områder, hvor der er sket store forandringer i samfundet siden den første magtudredning. Ifølge kommissoriet er tre centrale temaer mediernes udvikling, folkestyrets institutioner og den demokratiske deltagelse. Magtudredningen 2.0 vil levere forskningsbaseret viden om blandt andre disse temaer med henblik på at analysere demokratiets situation og vilkår. Magtudredningen 2.0 skal understøtte både folkevalgte politikere og den brede offentlighed samt skabe grundlaget for en positiv udvikling til gavn for det danske folkestyre.

Principper for arbejdet i Magtudredningen 2.0

Formålet med Magtudredningen 2.0 er at etablere et videnskabsbaseret grundlag for den politiske samtale blandt borgere og beslutningstagere om, hvordan vi kan sikre levedygtigheden og legitimiteten af det danske demokrati i en verden præget af nye udfordringer. Følgende er en række centrale pejlemærker for Magtudredningen 2.0.

Et videnskabsbaseret grundlag

Magtudredningen 2.0 skal etablere et vidensgrundlag, der muliggør en velinformeret offentlig debat om centrale spørgsmål vedrørende det danske demokratis levedygtighed og legitimitet. Langt de fleste konkrete politiske løsninger på en given udfordring vil involvere afvejsninger mellem forskellige hensyn, som ikke i sig selv kan afgøres videnskabeligt. Afvejsningerne vil i sidste ende være politiske.

Formålet med Magtudredningen 2.0 er således ikke at fremsætte konkrete politiske løsninger, men at oplyse og kvalificere offentligheden og beslutningstagere gennem dybe problemdiagnoser, der anerkender kompleksiteten i de problemer, som samfundet står overfor, og som kan danne grundlag for politisk problemløsning.

¹ Bredsdorff, N. (2004). Det tålmodige demokrati: de nordiske magtudredninger. *Politica-Tidsskrift for Politisk Videnskab*, 36 (4), 469-479.

² www.magtudredningen.dk

³ <https://ufm.dk/aktuelt/pressemeddelelser/2022/filer/aftale-om-kommissorium-for-opdatering-af-magtudredningen-12-09-2022.pdf>

⁴ <https://ufm.dk/aktuelt/pressemeddelelser/2022/filer/aftale-om-kommissorium-for-opdatering-af-magtudredningen-12-09-2022.pdf>

Et centralt aspekt i anerkendelsen af kompleksiteten i spørgsmål angående danske demokratis levedygtighed og legitimitet er, at både styrker og svagheder skal undersøges. Forskning om demokratiske tilbageskridt tyder paradoksalt på, at borgeres støtte til udemokratisk politik undertiden er knyttet til en forestilling om, at landet som sådan eller grupper i landet ikke agerer tilstrækkeligt demokratisk.⁵ Magtudredningen 2.0 vil derfor ikke blot pege på faktiske udfordringer, men også lokalisere og diskutere myter om tilstanden i det danske demokrati.

At insistere på videnskabelighed vil ikke blot sikre kvaliteten af det vidensgrundlag, som Magtudredningen 2.0 skaber, men vil også understøtte armslængdeprincippet og dermed styrke konklusionernes troværdighed i offentlighedens og beslutningstagernes øjne.

Til gavn for både beslutningstagere og den politiske offentlighed

Det primære publikum for Magtudredningen 2.0 er den politisk interesserede offentlighed og de politiske beslutningstagere. Sidstnævnte gruppe inkluderer valgte politikere, embedsværket og repræsentanter for vigtige samfundsinteresser. Endelig ønsker Magtudredningen 2.0 at nå endnu bredere ud, eksempelvis ved at Magtudredningen 2.0's produkter kan bruges som undervisningsmateriale på ungdoms- og professionsuddannelser.

Denne brede formidlingsambition kræver flere lag. Dels skal der formidles til de politiske beslutningstagere med en dybde og kompleksitet, så de kan træffe bedre beslutninger. Dels skal der formidles til offentligheden med et engagement, der beforder den demokratiske samtale samtidig med, at den nødvendige problemforståelse etableres.

Magtudredningen 2.0 skal dermed levere et vidensgrundlag, som både indeholder den nødvendige videnskabelige kompleksitet og fungerer som et vigtigt pejlemærke i den offentlige debat og den politiske beslutningstagning.

Det videnskabelige samfund er ikke direkte publikum for Magtudredningen 2.0, men spiller en afgørende rolle som det forum, der producerer og kvalitetssikrer den viden, der formidles til kernepublikummet for Magtudredningen 2.0. Det betyder også, at Magtudredningen 2.0 vil bidrage med videnskabelige publikationer gennem anerkendte videnskabelige kanaler.

Den foreløbige analyseramme i Magtudredningen 2.0

Udgangspunktet for analyserammen for Magtudredningen 2.0 er projektets kommissorium.⁶ Derudover indeholder analyserammen overvejelser omkring de samfundsudviklinger, som er forekommet siden den første magtudredning, og et sæt af kriterier til at vurdere de demokratiske konsekvenser af disse samfundsudviklinger. Analyserammen gennemgås nedenfor, men det er vigtigt at bemærke, at analyserammen er foreløbig og vil blive præciseret og revideret undervejs.

⁵ Braley, A., Lenz, G. S., Adjodah, D., Rahnama, H., & Pentland, A. (2021). The subversion dilemma: Why voters who cherish democracy vote it away. Available at <http://osf.io/my987>; Petersen, M., Slothuus, R., Stubager, R., & Togeby, L. (2011). Freedom for all? The strength and limits of political tolerance. *British Journal of Political Science*, 41(3), 581-597.

⁶ <https://ufm.dk/aktuelt/pressemeddelelser/2022/filer/aftale-om-kommissorium-for-opdatering-af-magtudredningen-12-09-2022.pdf>

De overordnede temaer i kommissoriet for Magtudredningen 2.0

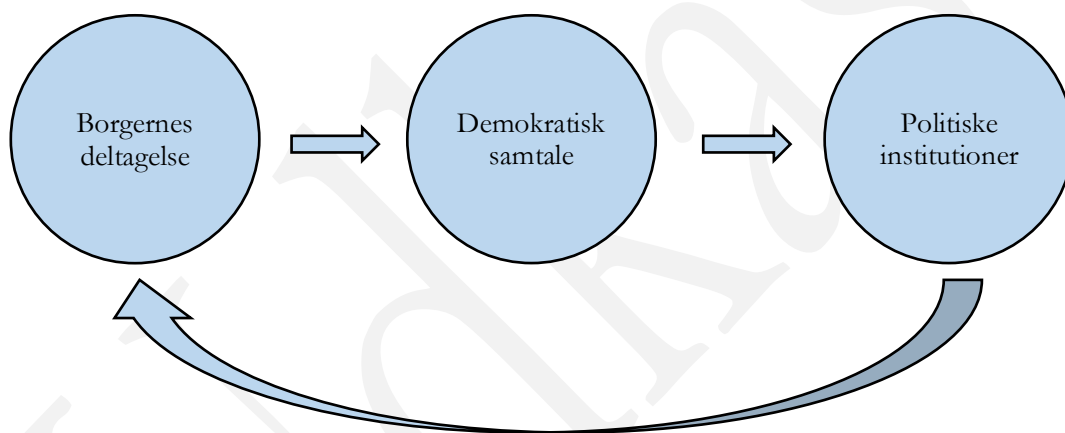
Ifølge kommissoriet skal Magtudredningen 2.0 hovedsageligt belyse tre overordnede temaer:

1. Folkestyrets institutioner og de politiske processer
2. Deltagelse i det demokratiske fællesskab og civilsamfundet
3. Teknologiens og mediernes udvikling og den demokratiske samtale

Ifølge kommissoriet skal undersøgelsen af disse temaer ske i lyset af den samfundsmæssige udvikling siden den første magtudrednings afslutning og gerne med inddragelse af internationale sammenligninger. Samtidig understreger kommissoriet, at forskningsledelsen har mulighed for at tage emner op, der ligger ud over de tre nævnte temaer.

Temaernes indbyrdes relation er afspejlet i figur 1. Hvert tema i kommissoriet kan således anskues som en afdækning af et væsentligt trin i den demokratiske proces.

Figur 1. Relationen mellem temaerne i kommissoriet for Magtudredningen 2.0.

Med afsæt i kommissoriet (og illustreret i figur 1) er det overordnede fokus i Magtudredningen 2.0 på relationen mellem borgere og de politiske institutioner. Temaerne afspejler, at denne relation blandt andet består i, at borgerne deltager og engagerer sig i politiske aktiviteter via deltagelseskanaler såsom medier, fagforeninger og interesseorganisationer. Det engagement føder ind i en demokratisk samtale, hvor meninger og viden mødes, brydes og forfines. Disse samtaler kan foregå med forskellige grader af offentlighed på de sociale medier eller gennem brug af klassiske medier til at fremme samtalen mellem borgerne, politiske beslutningstagere, eksperter og interesserepræsentanter. Deltagelsesaktiviteterne og samtalerne fungerer som input til de formelle politiske institutioner, hvor de politiske beslutninger træffes og udmøntes og derigennem virker tilbage på borgerne.

Figur 1 er en demokrati-idealistisk model over temaernes indbyrdes relation. I den forbindelse er det væsentligt at bemærke, at relationen mellem borgere og institutioner også er påvirket af en lang række eksterne aktører som medier, interesseorganisationer, overnationale aktører og uformelle aktører. Disse eksterne aktører og deres indflydelse på den demokratiske proces er også en afgørende del af Magtudredningen 2.0.

Analysegenstanden: Det danske demokratis levedygtighed og legitimitet

Baseret på kommissoriet og den rolle, som magtudredninger spiller i nordiske demokratier, er analysegenstanden for Magtudredningen 2.0 udfordringer i forhold til at sikre det danske demokratis levedygtighed og legitimitet i lyset af nye tendenser og problemer, der er opstået siden afslutningen af den oprindelige magtudredning.

I et socialt kontraktperspektiv er demokratiet konstitueret på borgernes accept af de begrænsninger, som de politiske institutioner pålægger deres frihed. Alle dele af den demokratiske proces vil øve indflydelse på det danske demokratis legitimitet. Det væsentlige fokus i Magtudredningen 2.0 er derfor, om og hvordan legitimiteten udfordres på hvert trin i den demokratiske proces.

Analysearbejdet i Magtudredningen 2.0 kræver en forståelse af fundamentet for et legitimt demokrati. Forskning viser, at et demokratisk politisk systems legitimitet hviler på en lang række faktorer.⁷ Et indledende forsøg på at opsummere centrale indsigter fra de forskellige forskningstraditioner indikerer, at legitimiteten særligt hviler på tre søjler, selvom der er uenighed om den præcise vigtighed af hver enkelt søjle.

Den første søjle handler om det politiske systems evne til at håndtere de problemer, som borgerne oplever som væsentlige.⁸ Effektiv problemløsning og interessevaretagelse er afgørende i forhold til borgernes villighed til at følge systemets anvisninger og til at investere egne ressourcer i samfundet.

Den anden søjle handler om det politiske systems evne til at træffe beslutninger baseret på fair og demokratiske procedurer.⁹ Netop fordi politik involverer interessekonflikter, vil nogle grupper altid blive og/eller føle sig forfordelt i den politiske proces. Forskning inden for denne tradition argumenterer for, at folk er mere tilbøjelige til at opfatte politiske beslutninger, som går dem imod, som legitime, hvis beslutningsprocessen opleves som inkluderende, transparent, upartisk og evidensbaseret.¹⁰

Den tredje søjle handler om demokratisk medborgerskab. Medborgerskabsbegrebet står centralt i den klassiske litteratur om et levedygtigt demokrati og var et vigtigt fokuspunkt i den første magtudredning.¹¹ Demokratisk medborgerskab involverer et komplekst dobbeltforhold til det politiske system.¹² På den ene side kræver demokratisk medborgerskab aktiv deltagelse baseret på korrekte forståelser og en oplevelse af et lydhørt politisk system. På den anden side kræver demokratisk medborgerskab vilje til at underlægge sig fællesskabets beslutninger.

⁷ Weatherford, M. S. (1992). Measuring political legitimacy. *American political science review*, 86(1), 149-166

⁸ Weatherford, M. S. (1992). Measuring political legitimacy. *American political science review*, 86(1), 149-166.

⁹ Rothstein, B. (2009). Creating political legitimacy: Electoral democracy versus quality of government. *American behavioral scientist*, 53(3), 311-330.

¹⁰ Bøggild, T., & Petersen, M. B. (2016). The evolved functions of procedural fairness: An adaptation for politics. *The evolution of morality*, 247-276.

¹¹ Andersen, J. G. (2004). *Et ganske levende demokrati*. Aarhus Universitetsforlag.

¹² Almond, G. A., & Verba, S. (1963). *The civic culture: Political attitudes and democracy in five nations*. Princeton university press.

Et væsentlig indledende aspekt af arbejdet i Magtudredningen 2.0 er at præcisere fundamentet for eksistensen af et legitimt demokrati. De tre søjler udgør foreløbige evaluering-kriterier til at vurdere samfundsudviklingen efter den første magtudrednings afslutning.

Samfundsændringer siden den første magtudredning

Et centralt spørgsmål i Magtudredningen 2.0 er, hvordan og i hvilken grad samfundsudviklingen har styrket henholdsvis svækket den demokratiske legitimitets søjler. Dermed er Magtudredningen 2.0 også en demokratorienteret samtidsdiagnose, der beskriver retningen på samfundsudviklingen i det 21. århundrede.

Den præcise forståelse af, hvilke samfundsændringer der har været afgørende siden den første magtudredning, er en del af det første analytiske arbejde, Magtudredningen 2.0 skal igangsætte. Med baggrund i såvel kommissoriet for Magtudredningen 2.0 samt den eksisterende viden er arbejdshypotesen, at der i hvert fald er fire væsentlige samfundsændringer:

1. Hastigere teknologiske forandringer: Den teknologiske udvikling kan betragtes som eksponentiel.¹³ Det betyder i princippet, at vi i det 21. århundrede kan opleve – og allerede har oplevet – et teknologisk fremskridt, der markant overstiger det 20. århundredes ændringer.¹⁴ I forhold til relationen mellem borgere og de politiske institutioner er fremkomsten af elektroniske og senere sociale medier og anvendelse af digitale værktøjer i den offentlige forvaltning central.
2. Stigende forskelle i livsvilkår: Den økonomiske ulighed er stigende i en lang række lande.¹⁵ I løbet af det 21. århundrede er der også sket en stigning i uligheden i Danmark målt ved gini-koefficienten,¹⁶ og der eksisterer væsentlige forskelle i livsvilkår på tværs af sociale skel.¹⁷ Denne udvikling sameksisterer med en stor formuekoncentration blandt de rigeste¹⁸ samt en virksomhedsstruktur med store, økonomisk stærke og ofte internationale virksomheder.¹⁹ Den stigende økonomiske ulighed er således drevet af ændringer både i toppen og i bunden af samfundsstigen.
3. Stigende politisk professionalisering: Samfundsudviklingen er karakteriseret ved en øget arbejdsdeling og specialisering. Det gælder også de politiske aktører. Det politiske arbejde involverer i stigende grad professionelle rådgivere, kommunikationsfolk og lobbyister.²⁰ Samtidig er der en øget tendens til, at de folkevalgte dels kommer fra bestemte samfundssegmenter, dels er karakteriseret ved målrettet at have gået efter en politisk

¹³ Kurzweil, R. (2001). The law of accelerating returns. In *Alan Turing: Life and legacy of a great thinker* (pp. 381-416). Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg.

¹⁴ Butler, D. (2016). Tomorrow's world: technological change is accelerating today at an unprecedented speed and could create a world we can barely begin to imagine. *Nature*, 530(7591), 398-402.

¹⁵ Chancel, L., Piketty, T., Saez, E., & Zucman, G. (Eds.). (2022). *World inequality report 2022*. Harvard University Press.

¹⁶ <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetPdf.aspx?cid=40779>

¹⁷ <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=22260&sid=sto2016>

¹⁸ <https://www.ae.dk/node/3356/pdf-export>

¹⁹ Iversen, M. J. (2023) "Danmark – landet med de store virksomheder", *Økonomi & Politik*, 95(3-4), 16–26. doi: 10.7146/okonomi-og-politik.v95i3-4.135543.

²⁰ Binderkrantz, A. S. (2023) "Interessevaretagelse: fra faste forhold til professionelle forbindelser?", *Økonomi & Politik*, 95(3-4), s. 64–75. doi: 10.7146/okonomi-og-politik.v95i3-4.135553.

karriere²¹ og derfor kan være motiveret af genvalg. Samtidig opstår der såkaldte ”svingdørsfænomener”, hvor en politiker efter perioder som folkevalgt kan søge ansættelse hos en ekstern politisk aktør i for eksempel interesseorganisationer.²²

4. Øget globalisering: Den økonomiske globalisering har i det 21. århundrede været særlig stærk inden for techområdet,²³ der har skabt nye globale, magtfulde erhvervsaktører.²⁴ Samtidig har globaliseringen også intensiveret en række problemer såsom epidemier og klimaforandringer, som kommer stærkere til udtryk nu end tidligere.²⁵

Disse materielle samfundsændringer hænger sammen med en række potentielle udfordringer af mere kulturel karakter, som også påvirker relationen mellem borgerne og de politiske institutioner. Den første udfordring er en oplevelse af øget problemkompleksitet f.eks. som følge af øget digitalisering, øget globalisering og grænseoverskridende problemer såsom klimakrisen.²⁶ Den anden udfordring er en øget oplevelse af samfundsacceleration f.eks. som følge af nye medier og den deraf konstante medieopmærksomhed, eksponentiel vækst i den teknologiske udvikling og oplevelsen af en konstant krisestemning som følge af nye globale udfordringer.²⁷ Den tredje udfordring er øget fragmentering af meninger og tilgængelig information eksempelvis som følge af forskelle i lokale oplevelser på grund af forskelle i livsvilkår samt forskelle i tilgængelig information på grund af fremkomsten af nye sociale medier og stigende uligheder i medieforbrug.²⁸ Den fjerde udfordring er øget individualisering²⁹ herunder en oplevelse af stigende konkurrence og præstationspres bl.a. som følge af de sociale medier samt det statusfokus, som den stigende ulighed skaber.

Tilsammen skaber disse potentielle udfordringer et ”high-speed” samfund, som kan udfordre den ”slow-speed” arbejdsform, som vores demokrati er indrettet efter, og som dets legitimitet hviler på.³⁰ Dette kan involvere afvejninger, hvor man enten må slække på langsomme og inddragende procedurer eller acceptere en mindre effektiv problemløsning.

Et væsentligt indledende aspekt af arbejdet i Magtudredningen 2.0 er at afdække forekomsten af disse samfundsændringer og de udfordringer, de skaber. Et fokuspunkt for den samlede Magtudredning 2.0 er således, hvordan samfundsændringer som disse henholdsvis styrker og svækker den demokratiske legitimitet.

²¹ Pedersen, H. H. (2021). *Politiker: Dilemmaer i politisk repræsentation*. (1 udg.) Djøf Forlag.

²² Blach-Ørsten, M., Willig, I., & Pedersen, L. H. (2017). Fra politiker til policy professionel--En analyse af danske politikeres karriereveje efter Folketinget fra 1981 til 2015. *Økonomi & Politik*, 90(3).

²³ Schilirò, Daniele (2020): *Towards digital globalization and the covid-19 challenge*. International Journal of Business Management and Economic Research, Vol. 2, No. 11 (May 2020): pp. 1710-1716.

²⁴ Yeganeh, H. (2019). A critical examination of the social impacts of large multinational corporations in the age of globalization. *Critical perspectives on international business*, 16(3), 193-208.

²⁵ Beredskabsstyrelsen, Nationalt Risikobillede 2022: <https://www.brs.dk/globalassets/brs---beredskabsstyrelsen/dokumenter/krisestyling-og-beredskabsplanlagning/2022/-nationalt-risikobillede-2022-.pdf>

²⁶ Peters, B. G. (2017). What is so wicked about wicked problems? A conceptual analysis and a research program. *Policy and Society*, 36(3), 385-396.

²⁷ Rosa, H. (2013). *Social acceleration: A new theory of modernity*. Columbia University Press.

²⁸ Nielsen, R. K., & Fletcher, R. (2020). Democratic creative destruction? The effect of a changing media landscape on democracy. *Social media and democracy: The state of the field, prospects for reform*, 139-162.

²⁹ Bauman, Z. (2013). *The individualized society*. John Wiley & Sons.

³⁰ Formuleringerne om ”high-speed” samfundet og ”slow-speed” demokratiet er inspireret fra: Van Kersbergen, K., & Vis, B. (2022). Digitalization as a policy response to social acceleration: Comparing democratic problem solving in Denmark and the Netherlands. *Government Information Quarterly*, 39(3), 101707.

Forskningstemaerne i Magtudredningen 2.0

Forskningsledelsens første opgave har været at gøre kommissoriet og analyserammen operationel i forhold til en forsknings- og vidensskabelsesproces. Det har krævet, at kommissorieteksten er blevet oversat til en række spørgsmål, som er retningsgivende for den kommende forskningsproces. I tillæg til kommissoriet har vi taget udgangspunkt i den danske og internationale forskningsviden om demokrati og magt, og derved har forskningsledelsen tilføjet en række forskningstemaer, som er centrale i forhold til at diskutere vores nutidige demokrati.

Nedenfor oplister vi forskningstemaerne for Magtudredningen 2.0 samt en kort tekst, der uddyber de indledende tanker om deres indhold. I alle tilfælde er det, jf. kommissoriet, væsentligt at bemærke, at fokus er på ændringer siden den første magtudredning.

Listen af overordnede forskningstemaer anses for udtømmende. Vores forventning er, at hvert forskningstema vil udmøntes i et antal konkrete forskningsspørgsmål. De konkrete forskningsspørgsmål vil blive præciseret og justeret i en indledende problemafdækningsfase, som afdækker og afklarer de mest relevante forskningsområder og -spørgsmål. Ambitionen er at dække alle spørgsmål under temaerne i et eller andet omfang, men der kan være visse spørgsmål, der af ressourcemæssige årsager ikke bliver behandlet.

1. Byggestenene for Magtudredningen 2.0: Hvad karakteriserer det danske samfund, det gode demokrati og magtudøvelse i det 21. århundrede?

Magtudredningen 2.0 beskæftiger sig med mangefacetterede begreber såsom demokrati og magt. Dette tema sætter derfor den analytiske ramme for arbejdet i Magtudredningen 2.0 og vil søge at kortlægge de overordnede samfundsudviklinger, som har fundet sted i Danmark siden den sidste magtudredning, forskellige opfattelser af, hvad der karakteriserer et levedygtigt og legitimt demokrati, samt hvor demokratiet er udfordret. Herudover vil temaet definere de forskellige magtbegreber, der vil blive brugt i Magtudredningen 2.0's analyser for at identificere emner og som analytiske redskaber.

2. I hvilken grad er politikerne rustet til at løse deres opgave i det 21. århundrede?

Kommissoriet for Magtudredningen 2.0 afspejler en opfattelse af et stigende pres og en stigende kompleksitet i lovgivningsarbejdet. Dette tema sætter derfor fokus på politikerne og deres arbejdsvilkår, motivationer og forståelser. Temaet handler om, hvilke motivationer og problemforståelser, der driver de folkevalgte, og i hvilken grad ændrede rammevilkår som personificering og professionalisering udfordrer deres mulighed for at levere effektiv og retfærdig problemløsning. Sidstnævnte handler både om de enkelte politikeres arbejdsvilkår og systematiske skævheder i muligheden for at udføre hvervet på tværs af f.eks. køn, socioøkonomi og etnicitet.

3. Hvordan fungerer samspillet mellem folkestyrets nationale institutioner i det 21. århundrede?

Siden den første magtudredning har samspillet mellem folkestyrets institutioner været til debat. Dette tema analyserer centrale spørgsmål i den offentlige debat om mulige ændringer

i samspillet mellem folkestyrets nationale institutioner. Temaet belyser forvaltnings- og embedsniveauets skiftende rolle og kompetencer samt analyserer styrkeforholdet mellem ministre og forvaltning. Der vil også blive set nærmere på, om forvaltningen er blevet mere politiseret, om fagligheden er under pres og om mulige ændringer i ministeransvaret som følge af brugen af eksempelvis kommissioner og advokatundersøgelser.

4. Hvad er vilkårene for det lokale og regionale demokrati i det 21. århundrede?

Siden den første magtudredning er der sket store ændringer i det lokale demokrati. Det gælder f.eks. strukturreformen og den udgiftspolitiske styring. Dette tema fokuserer på det lokale og regionale demokrati i det 21. århundrede. Temaet drejer sig om de strukturelle forskydninger, innovation i det lokale demokrati og nye rammer for den lokale velfærd, f.eks. gennem frikommuneforsøg og samarbejdsformer der går på tværs af sektorer og faggrænser. Desuden behandles de afledte konsekvenser for borgernes oplevelse af det lokale demokrati.

5. Hvilken politisk indflydelse har aktører uden for det formelle politiske system i det 21. århundrede som f.eks. civilsamfundsorganisationer, tænketanke og lobbyfirmaer?

Et spørgsmål er, hvordan mobilisering af nye typer aktører og større professionalisering påvirker den magt, som aktører uden for det formelle politiske system har. Dette tema undersøger den politiske betydning af organisationer såsom fagforeninger, civilsamfundsorganisationer, tænketanke og lobbyfirmaer. Der vil blive fokuseret på den rolle, de eksterne interessenter spiller i den offentlige debat, og deres indflydelse på den politiske dagsorden og beslutningstagning.

6. Hvilken politisk rolle spiller økonomisk magtfulde aktører såsom store virksomheder, private fonde og andre erhvervsinteresser i det 21. århundrede?

Danmark er hjemsted for en række store virksomheder og erhvervsfonde. Dette tema undersøger den direkte og indirekte politiske betydning af økonomiske strukturer og aktører. Et eksempel på indirekte påvirkning er, når private fondes forskningsprioriteringer påvirker anvendelsen af ministeriets basisbevillinger. Der vil blive lagt vægt på økonomisk magtfulde aktørers rolle i at forme den politiske dagsorden og deres indflydelse på politiske beslutninger. Desuden vil temaet dykke ned i betydningen af netværksforbindelser mellem erhvervseliten og andre samfundsgrupper.

7. Hvilke forskydninger har der været i magtbalancen mellem danske institutioner og internationale aktører i det 21. århundrede?

Siden starten af det 21. århundrede har Danmark været præget af stigende internationale spændinger. Dette tema undersøger magtfor skydninger mellem internationale aktører og det danske demokrati i lyset af både generelle globaliseringstendenser og nye geopolitiske spændinger relateret til f.eks. krigen i Ukraine, ressourcer i Arktis og Kinas stigende magt. Temaet analyserer herunder forholdet mellem Danmark og henholdsvis EU og andre internationale organisationer, både i forhold til den førte politik, de internationale aktørers

rolle i den offentlige debat i Danmark og hvordan danske borgere oplever legitimiteten af denne udvikling.

8. Hvordan sikres den demokratiske repræsentation i det 21. århundrede?

Borgernes følelse af at være repræsenteret og kunne gøre deres mening gældende er vigtige. Kun tre procent er i dag medlem af et politisk parti.³¹ Dette tema afdækker forskelligheder i partiernes rolle i den demokratiske repræsentation. Temaet undersøger også forskelle i den deskriptive repræsentation mellem borgerne, de partiaktive og beslutningstagerne i forhold til f.eks. køn, alder, etnicitet, socialklasse og bopæl. Desuden er det relevant at belyse nye forståelser af forskellige former for repræsentation og demokratiske udfordringer. Temaet omfatter således alternative repræsentationskanaler som borgerforslag, borgerting og borgerdrevne lokale folkeafstemninger.

9. Hvordan opfatter borgerne det danske demokrati i det 21. århundrede?

Borgernes tillid til politikerne, til hinanden og til institutioner er en vigtig ressource for det danske demokrati. Dette tema fokuserer på, hvordan borgerne opfatter 'demokrati', de udfordringer, de ser for det danske demokrati, og dets kapacitet til at tackle samfundsudfordringer og kriser. Der vil blive fokuseret på både hele befolkningen og på enkelte grupper (f.eks. baseret på uddannelse og andre ulighedsmarkører) og deres syn på politiske institutioner, deres medborgere og de følelser, der kan være forbundet med disse opfattelser, såsom polarisering, marginalisering, afmagt, tillid og mistillid. Det vil også blive undersøgt, hvad der skaber disse opfattelser, og om de bygger på velinformeret information.

10. Hvordan deltager borgerne i den demokratiske proces og civilsamfundet i det 21. århundrede?

Et demokrati hviler på en oplevelse af medborgerskab. Dette tema undersøger forandringer i borgernes demokratiske engagement i den politiske proces og i civilsamfundet. Herunder undersøges forekomsten af uligheder og marginalisering baseret på f.eks. køn, alder, etnicitet, socialklasse og bopæl. Relevante emner kan desuden være borgere uden valgret samt grønlandere og færingeres mulighed for indflydelse. Fokus i dette tema ligger på både traditionelle deltagelsesformer via valgdeltagelse og partimedlemskab samt nye deltagelsesformer såsom borgerhøringer. Temaet dækker også civilsamfundsorganisationernes betydning for borgernes demokratiske deltagelse og dannelse.

11. Hvad er vilkårene for mødet mellem borgerne og centrale velfærdsinstitutioner inden for f.eks. socialområdet, sundhed, beskæftigelse og uddannelse i det 21. århundrede?

De store velfærdsinstitutioner inden for f.eks. socialområdet, sundheds-, beskæftigelses- og uddannelsessektorerne er nogle af de væsentligste kontaktpunkter mellem borgerne og det politiske system og er centrale for borgernes velfærd og deres oplevelse af det samlede politiske system. Dette tema fokuserer på udviklingen i borgernes indflydelse på den hjælp,

³¹ Demokratikommissionen (2020). *Er demokratiet i krise?* København: Dansk Ungdoms Fællesråd.

de modtager, udvikling i de fagprofessionelles autonomi, og den magt der udøves i implementeringen af de politiske beslutninger. Temaet omhandler også den digitale udviklings indvirkning på mødet mellem borgerne og de fagprofessionelle, samt om der opstår teknologibaserede kløfter mellem borgergrupper.

12. Hvilken rolle spiller nye politiske temaer som f.eks. religion, klima, ytringsfrihed og identitetspolitik i den offentlige debat?

En række politiske temaer har stået centralt på den politiske dagsorden siden den første magtudredning blandt andet baseret på aktiv mobilisering blandt borgergrupper. Dette tema sætter således fokus på emner som f.eks. religion, klima, ytringsfrihed, seksualitet og identitetspolitik. Temaet vil undersøge, hvordan det politiske system og samfundsinstitutioner håndterer disse tematikker og den potentielle polarisering, de kan forårsage i offentlig debat. Temaet vil desuden belyse borgernes opfattelse af relevansen af disse emner og de magtforhold, som de repræsenterer, særligt i relation til køn, etnicitet og seksualitet.

13. Hvilken betydning har 'public service'-medier og traditionelle medier såsom dagblade for den offentlige debat i det 21. århundrede?

I et moderne demokrati udgør medierne et centralt forbindelsesled mellem beslutningstagere og borgerne. Dette tema undersøger de ændrede rammevilkår for nyhedsproduktionen og deres betydning for indholdet blandt traditionelle medier såsom 'public service'-medier og dagblade. Temaet fokuserer eksempelvis på den digitale konkurrences effekt på mediernes forretningsmodeller, mediernes indhold og medieforbrug, herunder blandt unge, og væksten af politiske kommentatorer og deres rolle i den offentlige samtale.

14. Hvilken indflydelse har techgiganterne på det danske demokrati – og hvordan kan de reguleres?

Siden den første magtudredning står techgiganterne som væsentlige nye aktører. Dette tema dykker ned i den magt, som techgiganterne udøver over det danske demokrati, og mulighederne for at regulere denne magt. Temaet fokuserer blandt andet på den rolle kunstig intelligens, algoritmer og andre aspekter ved platformene spiller for den offentlige samtale eksempelvis ved at ændre mediernes forretningsmodeller. Temaet vil også belyse, hvordan algoritmer påvirker delingen af information online, og hvordan eksterne aktører, såsom udenlandske tjenester, kan påvirke informationslandskabet gennem platformene.

15. Hvordan påvirker brugen af sociale medier den offentlige samtale blandt politikere, medier og borgere?

Sociale medier er fremkommet siden den første magtudredning og spiller en stor rolle i den offentlige debat. Dette tema fokuserer på, hvordan aktører i det danske demokrati – f.eks. politiske beslutningstagere, medierne, borgere og meningsdannere (herunder aktivistiske grupper) – anvender de muligheder, som ligger i de sociale medier, og implikationerne heraf for den offentlige debat. Temaet vil undersøge både positive og negative forhold ved de sociale medier herunder onlinedebattens tone samt forekomsten af ekkokamre og misinformation.

Vidensproduktionen i Magtudredningen 2.0

Magtudredningen 2.0 skal tilvejebringe et videnskabeligt grundlag for den demokratiske debat om de femten forskningstemaer, som er skitseret ovenfor. Formålet er at etablere et grundlag for en kvalificeret debat blandt såvel Folketingets beslutningstagere som den bredere politiske offentlighed. Den målsætning betyder, at indsigterne fra analysearbejdet i Magtudredningen 2.0 skal formidles, så magtudredningens produkter er både bredt forståelige og tilgængelige.

Samtidig er et væsentligt vilkår for Magtudredningen 2.0, at den bevilgede økonomiske ramme er betydeligt mindre end den økonomiske ramme for den oprindelige magtudredning (se afsnittet om budgettet). Det betyder, at der er væsentligt færre midler til at igangsætte ny forskning for. Dette vilkår modsvarer dog af, at dansk forskning i magt og demokrati står stærkere i dag end i slutningen af 1990'erne.³² Det betyder, at en lang række af de relevante forskningsspørgsmål kan besvares baseret på eksisterende forskning eller en opdatering heraf.

Vidensproduktionsstrategien afspejler disse forskellige forhold og vil forløbe i tre faser: en problemafdækkende fase (fase 1), en vidensformidlende fase (fase 2) og en vidensskabende fase (fase 3).

Fase 1: Problemafdækning

Fase 1 er en problemafdækkende fase, der løber i 2023-2024. Formålet er for det første at identificere de konkrete forskningsspørgsmål, som er særlig væsentlige inden for hvert forskningstema. For det andet er formålet med fase 1 at identificere de forskere, som besidder indsigt i og overblik over forskningen i de konkrete problemstillinger og samtidig er i stand til at formidle disse til et bredt publikum. I fase 1 vil følgegruppen for Magtudredningen 2.0 samt relevante faglige miljøer blive inviteret til at bidrage til Magtudredningen 2.0 gennem deres viden om væsentlige problemstillinger vedrørende magt og demokrati i det 21. århundrede i Danmark.

Kernen i fase 1 er en række aktiviteter, der inddrager følgegruppen og relevante faglige miljøer i problemafdækningen.

Med inspiration fra Ledelseskommisionen³³ vil danske forskere blive inviteret til at deltage på en række videnskabelige workshops, der sætter fokus på et eller flere forskningstemaer inden for Magtudredningen 2.0. Disse workshops vil etablere en kanal, hvor forskere fra forskellige fagmiljøer kan bidrage i den indledende fase i Magtudredningen 2.0 til at identificere de væsentligste problemstillinger inden for hvert forskningstema. Baseret på disse workshops vil forskere blive inviteret til at præcisere og uddybe deres opfattelse af væsentlige problemstillinger i korte essays, der efter en redaktionsproces bliver publiceret på Magtudredningen 2.0's hjemmeside.

³² Se eksempelvis: Jakobsen, M. L., & Mortensen, P. B. (2023). From good to great: Institut for Statskundskab 1980-2022. I P. B. Mortensen, & S. Serritzlew (red.), *I statskundskabens tjeneste: Festskrift til Jens Blom-Hansen* (s. 127-140). Politica - Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet.

³³ https://ledelseskom.dk/files/media/documents/publikationer/offentlige_ledere_-_vilkaar_styrker_og_udfordringer_-_15_forskerbidrag_til_ledelseskommisionen.pdf

Følgegruppen vil blive inddraget i den problemafdækkende fase igennem de møder, som udgør samarbejdet mellem følgegruppe og forskningsledelse (se nedenfor omkring organisering). Derudover vil samtlige medlemmer af følgegruppen blive inviteret til at deltage i et individuelt interview, der foretages af medlemmerne af forskningsledelsen og fokuserer på at klarlægge medlemmernes perspektiver på de styrker og udfordringer, der præger det danske demokrati i det 21. århundrede, og derved sikre den bedst mulige forankring af de konkrete problemstillinger.

Endelig vil en række indledende survey- og interviewbaserede forskningsaktiviteter omkring borgernes syn på det danske demokratis styrker og svagheder også fungere som input i fase 1.

Fase 2: Vidensformidling

Fase 2 er en vidensformidlende fase, der løber i 2024-2028. Formålet er at opsummere, opdatere og formidle den eksisterende videnskabelige litteratur i forhold til de centrale problemstillinger. Dette arbejde baseres på temaerne i projektplanen samt de mere konkrete problemstillinger, som identificeres i fase 1. Fase 2 identificerer også centrale huller i forskningslitteraturen.

Grundstammen i vidensformidlingsfasen er Magtudredningen 2.0's bogserie. Serien vil bestå af et større antal korte bøger, der hver især formidler den eksisterende faglige viden om et konkret forskningsspørgsmål inden for et af Magtudredningen 2.0's centrale forskningstemaer. Bogserien på ca. 40 bøger er grundstammen i den brede skriftlige formidling fra Magtudredningen 2.0.

Bogserien vil samle den eksisterende viden om det relevante spørgsmål i et struktureret format, som understøtter den offentlige debat. For at tilgodese nødvendigheden af en formidling, der er engageret og tilgængelig, vil den skriftlige vidensproduktion i Magtudredningen 2.0 lade sig inspirere af den store succes, som forskningsformidling gennem små bredt tilgængelige bøger har haft. Det centrale spørgsmål, som bogserien stiller, er, 'hvad ved vi om ...?', hvor det givne emne kunne være interesseorganisationer, digitalisering i forvaltningen, ulighed i Danmark, techgiganternes magt og andre emner af lignende bredde og tyngde.

Magtudredningen 2.0's bogserie vil inddrage centrale danske eksperter (herunder forskningsledelsen) til at præsentere og diskutere (og hvor det er nødvendigt opdatere) den eksisterende viden på det valgte område samt identificere huller i vores viden, som kræver ny forskning. Forfatterne vil blive inviteret af forskningsledelsen for Magtudredningen 2.0 på baggrund af projektplanen samt den problemafdækkende fase, men alle interesserede forfattere er velkomne til at henvende sig til ledelsen.

Det er væsentligt for tilgængeligheden, at bogserien i Magtudredningen 2.0 enten er 'open access' eller involverer minimale omkostninger. Den første magtudredningsudgivelser er således gratis tilgængelige på www.unipress.dk. Det er desuden væsentligt, at bogserien udkommer som fagfællebedømte bøger, og at forfatterne eller deres institutter modtager en mindre økonomisk kompensation for deres arbejde og engagement.

Bogserien vil først og fremmest henvende sig til den politisk interesserede offentlighed. Det andet centrale skriftlige produkt i vidensformidlingsfasen, policybriefs, retter sig derimod mod samfundets beslutningstagere. For at fremme formidlingen til politiske beslutningstagere vil publiceringen af hver bog blive ledsaget af et kort policybrief, der publiceres på projektets hjemmeside og sendes til medlemmer af følgegruppen og af Folketinget.

Fase 3: Videnskabelse

Fase 3 er en videnskabsfase, der løber i 2025-2028. Fase 3 skal målrettet udfylde udvalgte huller, som identificeres i fase 2. Der vil være et løbende samspil mellem fase 2 og 3, da den skabte viden skal formidles i den afsluttende rapport fra Magtudredningen 2.0.

I fase 3 vil Magtudredningen 2.0 publicere fagfællebedømte videnskabelige publikationer i anerkendte tidsskrifter, herunder internationale tidsskrifter. Det er således væsentligt for den videnskabelige legitimitet af Magtudredningen 2.0, at den nye viden, som produceres, bliver prøvet på et højt internationalt niveau. Den videnskabelige publicering vil primært blive brugt som kvalitetssikring af nye videnskabeligt indsigter. En udfordring er, at fagfællebedømmelse er en langsom proces. Som udgangspunkt er kravet derfor, at alle forskningsresultater, der finansieres af Magtudredningen 2.0, gøres tilgængelige som arbejds-pirer.

Det afsluttende skriftlige produkt i videnskabsfasen er afslutningsrapporten for Magtudredningen 2.0, som vil blive publiceret som et bogværk i et længere fagligt format, der opsummerer og konkluderer på opgaven stillet af Folketinget. Denne rapport vil blive suppleret af en kort, bredt tilgængelig opsummering i Magtudredningen 2.0's bogserie.

Debatskabende aktiviteter i Magtudredningen 2.0

Magtudredningen 2.0 er både en analyse af og en øvelse i demokrati. Kommissoriet opfordrer således forskningsledelsen til at igangsætte aktiviteter, der understøtter en bredere debat om styrker og svagheder samt udfordringer og muligheder i relation til det danske demokrati. I den forbindelse fremhæver kommissoriet væsentligheden af et bredt samarbejde med såvel følgegruppe som Folketing. Kommissoriet fastslår, at "aftalepartierne opfordrer (...) Folketingets Præsidium til at facilitere, at der i regi af Folketinget sker debatskabende formidlingsaktiviteter med afsæt i forskningsprojektet", og at "følgegruppens medlemmer har ansvar for at bidrage til disse formidlende aktiviteter og i øvrigt for at understøtte en bred forankring af forskningsprojektets resultater."

På den baggrund vil forskningsledelsen og Folketingets Præsidium drøfte iværksættelsen af en række formater af mere inddragende og debatskabende karakter.

For det første vil Magtudredningen 2.0 arrangere en større årlig konference, som sætter fokus på centrale problemstillinger inden for projektet. Konferencerne kan eksempelvis arrangeres i samarbejde med Folketinget og afholdes på Christiansborg. Ambitionen er, at deltagere og oplægsholdere ved konferencerne vil være bredt sammensat og dermed facilitere en bredere offentlig dialog om det danske demokratis levedygtighed og legitimitet i det 21. århundrede. Konferencerne vil være tilgængelige på web og på tv efterfølgende. Med-

lemmerne af følgegruppen er oplagte deltagere på konferencerne herunder som oplægsholdere. Et relevant fokus er også at sikre inddragelse af repræsentanter for berørte borgergrupper, som typisk ikke har en stemme i den offentlige debat.

For det andet kan udgivelsen af bøgerne i Magtudredningen 2.0 ledsages af en række aktiviteter, der formidler bøgernes indhold både mundtligt og i bred forstand. Disse aktiviteter kan ligeledes arrangeres i samarbejde med Folketinget og kan eksempelvis inkludere presarbejde, begivenheder i forbindelse med lanceringen af bøger mv. og videomateriale, der eksempelvis kan bruges til undervisning. Ambitionen er desuden, at et fast element i følgeaktiviteterne er en podcast knyttet til hver enkelt udgivelse i bogserien. Podcasten kan eksempelvis faciliteres af en fagprofessionel vært og inddrage et panel, der ud over bogens forfatter består af centrale og relevante deltagere i forhold til bogens tema, inklusive medlemmer fra følgegruppen. Podcasten kan således sigte mod at facilitere den offentlige debat om demokratiets styrker og udfordringer i lyset af videnskabelige indsigter.

For det tredje vil forskningsledelsen i Magtudredningen 2.0 prioritere en aktiv vidensbase-ret kvalificering af den offentlige debat ved at optræde i medier ift. aktuelle dagsordener samt i udpræget grad være tilgængelige for Folketinget og andre aktører i den politiske offentlighed gennem eksempelvis oplæg og foredrag.

Endelig vil forskningsledelsen i Magtudredningen 2.0 arbejde aktivt for etablering af andre større inddragende aktiviteter, hvoraf flere også kan foregå i samarbejde med Folketinget. Det kan indebære etablering af partnerskaber med eksterne formidlingsaktører såsom medier eller indhentning af yderligere eksternt finansiering. Eksempler på relevante aktiviteter er borgermøder og -høringer eller korte digitale formidlingsforløb, der kan anvendes i undervisningen på ungdoms- og professionsuddannelser.

Organisering af Magtudredningen 2.0

Forskningsledelsen

Forskningsledelsen består af følgende medlemmer:

1. Michael Bang Petersen, forskningsleder og professor i statskundskab ved Aarhus Universitet
2. Anne Binderkrantz, professor i statskundskab ved Aarhus Universitet
3. David Nicolas Hopmann, professor i politisk kommunikation ved Center for Journalistik, Syddansk Universitet
4. Nanna Mik-Meyer, professor i sociologi ved Copenhagen Business School (CBS)
5. Lene Holm Pedersen, professor i statskundskab ved Københavns Universitet

Forskningsledelsen består af personer med betydelig erfaring i forskningsledelse og med forskellige forskningskompetencer, som er væsentlige for at forstå, hvordan og i hvilken grad de ovenfor identificerede udviklinger udfordrer demokratiets legitimitet inden for de definerede temaer. Herudover dækker forskningsledelsen bredt rent institutionelt og har dermed direkte tilknytning til en lang række af de danske faglige miljøer med relevans for Magtudredningen 2.0.

Medlemmerne af forskningsledelsen har hver ansvaret for besvarelsen af en række af de grundlæggende forskningstemaer i Magtudredningen 2.0.

Ansvarsfordelingen er følgende:

Forskningstema	Ansvarlig
1. Byggestenene for Magtudredningen 2.0: Hvad karakteriserer det danske samfund, det gode demokrati og magtudøvelse i det 21. århundrede?	Michael Bang Petersen & Nanna Mik-Meyer
2. I hvilken grad er politikerne rustet til at løse deres opgave i det 21. århundrede?	Anne Binderkrantz & Michael Bang Petersen
3. Hvordan fungerer samspillet mellem folkestyrets nationale institutioner i det 21. århundrede?	Anne Binderkrantz & Lene Holm Pedersen
4. Hvad er vilkårene for det lokale og regionale demokrati i det 21. århundrede?	Lene Holm Pedersen & Michael Bang Petersen
5. Hvilken politisk indflydelse har aktører uden for det formelle politiske system i det 21. århundrede som f.eks. civilsamfundsorganisationer, tænketanke og lobbyfirmaer?	Anne Binderkrantz
6. Hvilken politisk rolle spiller økonomisk magtfulde aktører såsom store virksomheder, private fonde og andre erhvervsinteresser i det 21. århundrede?	Anne Binderkrantz
7. Hvilke forskydninger har der været i magtbalancen mellem danske institutioner og internationale aktører i det 21. århundrede?	Lene Holm Pedersen
8. Hvordan sikres den demokratiske repræsentation i det 21. århundrede?	Lene Holm Pedersen
9. Hvordan opfatter borgerne det danske demokrati i det 21. århundrede?	Michael Bang Petersen & Nanna Mik-Meyer
10. Hvordan deltager borgerne i den demokratiske proces og civilsamfundet i det 21. århundrede?	David Nicolas Hopmann
11. Hvad er vilkårene for mødet mellem borgerne og centrale velfærdsinstitutioner inden for f.eks. socialområdet, sundhed, beskæftigelse og uddannelse i det 21. århundrede?	Nanna Mik-Meyer
12. Hvilken rolle spiller nye politiske temaer som f.eks. religion, klima, ytringsfrihed og identitetspolitik i den offentlige debat ?	Nanna Mik-Meyer
13. Hvilken betydning har 'public service'-medier og traditionelle medier såsom dagblade for den offentlige debat i det 21. århundrede?	David Nicolas Hopmann
14. Hvilken indflydelse har techgiganterne på det danske demokrati – og hvordan kan de reguleres?	David Nicolas Hopmann
15. Hvordan påvirker brugen af sociale medier den offentlige samtale blandt politikere, medier og borgere?	Michael Bang Petersen

Ansvaret for et forskningstema indebærer:

1. At identificere de konkrete underspørgsmål, som besvarelsen af forskningstemaet kræver. I udgangspunktet er underspørgsmålene formuleret, så en enkelt bog i Magtudredningen 2.0's bogserie kan formidle besvarelsen af ét spørgsmål. Den endelige liste af underspørgsmål drøftes og aftales i forskningsledelsen.

2. At facilitere udarbejdelsen af bøger i Magtudredningen 2.0's bogserie, der formidler eksisterende og opdateret viden om de konkrete underspørgsmål. Ansvar i denne forbindelse indebærer identifikation af og aftale med forfattere til bøgerne samt identificere nødvendigheden af yderligere finansiering til eventuel opdatering af eksisterende forskning i den forbindelse. Den endelige aftale om yderligere finansiering træffes i den samlede forskningsledelse.
3. Facilitere ny forskning inden for forskningstemaet, hvor der er markante huller i den eksisterende viden. Denne forskning kan foretages af medlemmet af forskningsledelsen selv (eventuelt i samarbejde med andre) eller af andre uden for forskningsledelsen.

Forskningslederen har ansvaret for sammensætningen af forskningsledelsen og den daglige drift i Magtudredningen 2.0. Alle medlemmer af forskningsledelsen har ansvar for at bidrage med offentlig formidling af den viden, som skabes inden for deres ansvarsområder, mens ansvaret for den overordnede offentlige formidling af Magtudredningen 2.0 påhviler forskningslederen. Alle væsentlige forskningsbeslutninger træffes i fællesskab i regi af forskningsledelsen.

Følgegruppen

Den nedsatte følgegruppe for Magtudredningen 2.0 spiller en væsentlig rolle i organiseringen. Det er hensigtsmæssigt at tænke på følgegruppemedlemmernes rolle todelt som en vidensrolle og en ambassadørrolle. For det første har de en central viden, som Magtudredningen 2.0 løbende vil trække på. For det andet er de ambassadører for Magtudredningen 2.0 i det omkringliggende samfund. Følgegruppen spiller således en vigtig rolle i formidlingsaktiviteterne og i at facilitere en offentlig debat i regi af Magtudredningen 2.0.

Følgegruppens dobbelte rolle kræver et løbende samarbejde. Efter etableringen af projektplanen vil inddragelsen af følgegruppen ske ud fra et årshjul med tre centrale punkter: to årlige fællesmøder (et i foråret og et i efteråret), der faciliterer input fra følgegruppen til ledelsen, samt den årlige offentlige konference om et eller flere temaer i Magtudredningen 2.0, hvor medlemmer af følgegruppen inviteres som oplægsholdere og deltagere. Følgegruppemøder samt konferencen vil finde sted på Christiansborg i samarbejde med Folketinget.

Derudover vil forskningsledelsen løbende kunne række ud til individuelle medlemmer af følgegruppen for afdækning af konkrete vidensfelter. Ligeledes stiller forskningsledelsen sig i vid udstrækning til rådighed for formidlingsarrangementer inden for temaerne af Magtudredningen 2.0 organiseret af eller i samarbejde med medlemmerne af følgegruppen.

Det er væsentligt at påpege, at samarbejdsrelationen mellem forskningsledelse og følgegruppe for Magtudredningen 2.0 fungerer med en nagelfast efterlevelse af princippet om fuld armslængde. Som anført i kommissoriet for Magtudredningen 2.0 er det alene forskningsledelsen, der træffer beslutning om teoretisk tilgang, metode, valg af emner og lignende.

Rådgivningspanel

Som specificeret i kommissoriet for Magtudredningen 2.0 vil forskningsledelsen inden udgangen af 2023 sammensætte et internationalt rådgivningspanel, som kan give sparring på

udmøntningen af den overordnede projektplan. De inviterede deltagere i rådgivningspanelet skal være væsentlige internationale kapaciteter, der dækker det brede sæt af fagområder, som Magtudredningen 2.0 beskæftiger sig med. Inddragelsen af internationale eksperter skal sikre en efterprøvning af konklusioner og metoder på højeste internationale niveau. Samtidig skal inddragelsen af internationale eksperter sikre et eksternt blik på dansk praksis og institutioner, som kan åbne op for identificeringen af udtalte normer og forudsætninger med relevans for demokratiets legitimitet og magtens anvendelse. Det tilstræbes desuden, at der i det internationale rådgivningspanel deltager nordiske eksperter med viden om den nordiske tradition for magtudredninger.

Budgettet for Magtudredningen 2.0

Overordnede budgetbemærkninger

Det bevilgede beløb fra Folketinget til Magtudredningen 2.0 sætter den naturlige ramme for forskningsledelsens arbejde. Det er i den forbindelse væsentligt at bemærke, at budgettet for Magtudredningen 2.0 er betydeligt under budgettet for den første magtudredning. Hvis Magtudredningen 2.0 i 2023 skulle kunne afholde det samme niveau af direkte udgifter som den første magtudredning, skulle bevillingen have været på 101,4 millioner kroner mod de bevilligede 41,6 millioner kroner.³⁴

I forhold til den første magtudredning er der samtidig en række administrative udgifter, som er mere eller mindre konstante. Det drejer sig om finansiering af forskningsledelsens tid og etableringen af et sekretariat. Endelig stiller kommissoriet større krav til Magtudredningen 2.0 på to områder: Forskningsresultaterne skal formidles bredt og løbende, og samarbejdet med følgegruppen, der er en nyskabelse, skal understøttes.

Alt i alt betyder dette, at Magtudredningen 2.0 i betydeligt mindre grad end den første magtudredning kan tilvejebringe ny videnskabelig viden. Magtudredningen 2.0 er således et forskningsprojekt, som i høj grad skal skabe indsigt gennem en målrettet syntetisering af eksisterende viden ved at engagere de danske samfundsfaglige og humanistiske forskningsmiljøer.

Der er afsat 20,8 millioner kroner til Magtudredningen 2.0 på finansloven for 2023. Det er afgørende for realisering af Magtudredningen 2.0, at finansloven for 2024 afsætter de resterende 20,8 millioner kroner, så det samlede beløb bliver de i kommissoriet nævnte 41,6 millioner kroner. Af dette beløb skal der som nævnt betales 44 % overhead af de direkte omkostninger svarende til 12,7 millioner. Budgettet beregnes baseret på de 41,6 millioner. Det vurderes ikke som realistisk at gennemføre Magtudredningen 2.0 for mindre.

Det samlede budget for Magtudredningen 2.0

Nedenstående budget er budgettet for projektet, hvis det løber i fulde fem år fra 2024 til og med 2028. Alle udgifter er i millioner DKK.

³⁴ Den oprindelige magtudredning havde et budget på 50 millioner. Ifølge datidens overheadregler var der et overhead på 20 % af de direkte udgifter. Dette efterlod et budget på 41,6 millioner til afholdelse af direkte udgifter. Ifølge nettoprisindekset hos Danmarks Statistik svarer 1 krone i januar 1998 til 1,69 kroner i juli 2023. Samtidig er overheadreglerne blev ændret, så der nu skal betales 44 % af de direkte udgifter i overhead.

	Udgifter 2024-2028	Overhead
Videnskabeligt personale		
Forskningsledelsen	9,28	4,08
Administrativt personale		
Sekretariatsmedarbejder (halvtid)	1,27	0,56
Studertermedhjælper (15 timer/uge)	0,65	0,29
Drift		
Pulje til forfatterfrikøb	0,60	0,26
Pulje til opdateret forskning	1,50	0,66
Pulje til ny forskning	10,00	4,40
Generel survey	1,00	0,44
Årlige konferencer	0,40	0,18
Udgifter til møder og rejser	0,39	0,17
Pulje til formidlingsprodukter	3,80	1,67
Total	28,89	12,71
Total inkl. overhead	41,60	

Forklaring af budgettet for Magtudredningen 2.0

Lønposterne for videnskabeligt personale afspejler, at forskningslederen i lighed med den første magtudredning vil være frikøbt 100 % i forbindelse med arbejdet med Magtudredningen 2.0. De øvrige medlemmer af forskningsledelsen vil være 40 % frikøbt i samtlige fem år (sammenlignet med 50 % under den oprindelige magtudredning). For alle medlemmer af forskningsledelsen gælder dog, at halvdelen (20 %) af forskningsledelsens frikøb dækkes af egen institution og dermed ikke af bevillingen til Magtudredningen 2.0.

Lønposten til administrativt personale afspejler, at sekretariatet for Magtudredningen 2.0 vil bestå af en halvtids HK-medarbejder samt en studentermedhjælper til 15 timer om ugen.

Driftsudgifterne afspejler følgende forhold:

- ”Pulje til forfatterfrikøb”: Der er afsat 20.000 kr. per bog til compensation af forfatterne i bogserien for Magtudredningen 2.0 for deres tidsforbrug. Dette er langt under kostprisen for selv et kortfattet bogprojekt, hvorfor der forudsættes medfinansiering i form af forskningstid fra de deltagende forfatters institutter. Der er budgetteret med cirka 30 bøger.
- ”Pulje til opdateret forskning”: Der er afsat i alt 1,50 millioner kr. til at dække forskningsudgifter i forbindelse med bogserien. Denne pulje skal primært anvendes til opdatering af eksisterende viden, så den er tidssvarende.
- ”Pulje til ny forskning”: Der er afsat 10 millioner kr. til nye forskningsprojekter inden for temaerne af Magtudredningen 2.0, hvis formål er at lukke væsentlige huller i den videnskabelige viden. Disse udmøntes ligeligt mellem forskningsledelsens medlemmer, idet medlemmerne har ansvaret for omtrent samme niveau af forskningstemaer vurderet ud fra antal og tyngde. Forskningsledelsens medlemmer kan videreudmønte disse

midler til andre forskere inden for de temaer, som de har ansvar for. Igen er beløbene langt under kostprisen for forskningsprojekter af den nødvendige størrelse, hvorfor der forudsættes medfinansiering i form af (som minimum) forskningstid fra de deltagende forskeres institutter udover forskningsledelsen.

- ”Generel survey”: Magtudredningen 2.0 etablerer en fælles forskningsressource i form af en høj kvalitetssurvey, der kan dokumentere borgernes demokratiske medborgerskab og forståelse af problematikker inden for Magtudredningen 2.0’s tematikker. Denne ressource går på tværs af forskningstemaer, og alle forskningsledelsens medlemmer kan bidrage.
- ”Årlig konference”: Der er afsat 80.000 kr. til afholdelse af den årlige konference til at dække eksempelvis frokost til deltagere, transportudgifter for oplægsholdere og lokaleudgifter.
- ”Udgifter til møder og rejser”: Der er afsat 78.000 kr. om året til at dække afholdelse af møder med følgegruppen, det internationale rådgivningspanel, to årlige internater i forskningsledelsen samt rejseaktivitet i forbindelse med formidlingen af Magtudredningen 2.0.
- ”Pulje til formidlingsprodukter”: Der er afsat 3,8 million kr. til at understøtte publiceringen af bøger fra Magtudredningen 2.0 samt produktion af podcast i samarbejdet.